

povrne, ali je na vek zagrebel vse nade, skratka: ne vem nič. In to mehkočno vzdihanje, to nejasno koprnenje, vedno preminjanje čustev in mislij, to nemo zatapljanje v prošle čase, kako bi nas tolažilo, dvigalo, budilo v srcu sožalje?

Ozrmo se na pesmi posamez! Pri prvi ne pogrešam drugega, nego motto: post mortem nulla voluptas. Sicer pa je dal pesnik svojim epikurejskim nazorom duška tudi na str. 72 v gazeli. Str. 4. Vetrec sploh nikdar ne greje, zato primera ni povsem vspešna. Str. 6. Pesnik pravi, da med samostanskimi zidovi otožni mrtveci živé, on pa je našel uzorno ljubezen ob dekletu, ki živeč le njemu mré (str. 15). Kako sijajna antiteza dveh najkrepeljih oksimorov! Nisem mogel, da ne bi ugibal, kdo huje trpi, ali živeči mrtveci ali mróci živci. Str. 8. Kakó da se je iz viharne burje izcimila kar z lepega mira sapa čista? Str. 10. »Najkrasnejši čudes« bi rad poznal. Tudi v preslavljanju miljenk »est modus«. Str. 21, 37, 60. Često govori pesnik o svojem »angelju«. Nam se zdi ta primera omledna. Str. 60. V zadnji kitici je pač smela želja izražena. Tak angelj bi bil slab tolažnik ob zadnji uri! Str. 83. Vsaj misel je stara, če nič drugega. Porabil jo je Aškerc, samo duhovitejša, lepše. Str. 80. »Kje noči so ...« Da, bile so to noči duha, katerih nikar ne želimo nazaj!

Sploh je pesnik tako razdvojen, bolan, da v jednomer mré teman, vzdihla umirajoč, bridko joče in to največ zaradi »stoliste rože«. Žal, da je pesnik toliko svojih dobrih močij posvetil ljubezni, ko vendar

Na zemlji ni je, v raji ni
Žené, ki bi ostala zvesta.

Rekel sem: dobrih močij. Te se tudi v zbirki pojavljajo. Gotovo je nekaj lepih mislij, zdravih nazorov, lepo in zdravo izraženih. Všeč so nam pesmi: Sneg, Čemu, O mraku, Na sveti večer, V hladnici, Pri narodnih pevcih, Na samostanskem vrtu, Na Gosposvetskem polji, Bratom Čehom. Kdo vé.

Odlikujejo se med drugimi epske pesmi in mimo vseh turobno-milo zveneča zadnja pesem: Zadnji brat.

Kar se tiče oblike, rečemo toliko: V svoje stihe je izlil pesnik mnogo ognja in življenja, nekatere pesmi so polne vzleta. Jezik je v obče lep, izbran (časih še preveč), tudi dokaj pravilen. Čudno je to, da rabi za svojimi zamkami na dveh ali treh mestih nedoločno obliko pridevnika, ki spada k istemu samostalniku. Tudi na str. 88 bi morala stati določna oblika: jekleni.

Na nekaterih krajih se beró stih trdo, ker stojé prirodno-dolgi zlogi v tezi. Moške rime so mnogokrat malo čiste in krepke. Naglas ni povsodi organski. Zoperno je čuti sem in tje one stereotipne obrabljene pridevke, kakor krasán, temán, zorán. Tudi obsežni »uzoren« je na str. 71 suh in prazen.

Upam, da nisem delal pesniku krivice.

Anton Medved.

Stanley in njegovo potovanje po Afriki. V Ljubljani. Tiskali in založili J. Blasnik nasledniki. 1892. 12°. Str. 122. Cena 20 kr. — Sicer si je težko izbrati zanimivejšo

tvarino, kakor je tvarina te knjižice, tudi jo odložiš le nerad, kadar si se vtopil v branje: toda težko je tudi najti v novejšem našem slovstvu knjižico, ki bi bila pisana v taki mešanici, kakor je ta. Jezikovna oblika je — da rečemo kratko — po nekaterih mestih preveč nemarna. Povsodi se vidi, da je delo, pisateljsko in tiskarsko, izvršeno le prehitro. Tvarina je razrejena dobro, pripovedovanje je umno, mikavno, da bi lahko delalo čast slovenskemu delu, ko bi bilo izvirno. Najmanj umevamo, zakaj je v knjižici toliko hrvaških besedij in izrazov. Ali se ne bode izpodtikal nad njimi vsak slovenski bralec, kakor sem se nevoljno izpodtikal sam? Zato je treba odločno zaklicati: Kdor piše, naj tudi zna in hoče pravilno pisati! Če ne, utegnemo zagaziti na čudna pota in si napraviti slovstveno brozgo, nikar narodnega slovstva. Pišite vendar gladko slovenščino, ne take, kakršna je v tej knjižici, n. pr. na str. 88 ali na str. 113 in drugodi. Za vzgled le nekaj malega: »Prešlo je bilo že več dnij, odkar je Stanley odpotoval iz Monjanga, prešel je šest rokavov reke, silo pritokov in barjev, prevabil je celo silo strmih gora, ki se drže druga druge, kakor valovi na morji ... Vsi so bili zdvojeni, dva dni že so se zanašali, da hočejo prispeti k cilju, ali vedno se jim je odmikal.« Nekdaj so nakladali Titani goro na goro, ko so se borili z bogovi, no, Stanley ni storil mnogo manj: prevabil je celo silo strmih gor, kakor n. pr. prevabil kamen s kraja v kraj, ko mi je napoti.

Založniki naj ne sprejmejo in ne dadó tiskati vsake stvari, ki se jim ponudi, zlasti ne, če neče pisatelj ali predstavljalec z imenom na dan.

Škoda, da kazé omenjene maroge to knjižico, ki ima tudi marsikako dobro stran in kateri bi sicer zaradi snovi želeli mnogo čitateljev.

Dr. Fr. L.

Povesti slovenskemu ljudstvu v poduk in zabavo. Zbral in uredil Andrej Kalan, urednik »Domoljuba«. IV. zvezek. Cena 20 kr. V Ljubljani, 1883. Založilo »Tiskovno društvo«. Tisek »Katoliške Tiskarne«. Dobiva se v »Katoliški Bukvarni«. 12°. Str. 107. — Vseh trinajst povestij je takih, da jih čitaš z veseljem, nobena te ne dolgočasi. To je pač v povestih potrebno, sicer ostaja knjiga v omari. Tudi namen povestim je vsem blažilen, nobene ne prebereš, da bi ne ostalo v spominu — rekel bi — nekako zdravo seme. Če se ne oziramo na nekatere malenkosti, smemo imenovati obliko dobro in lepo. Izrekli smo gledé na slovstveno ceno že to željo, da bi se zaznamovali tudi viri, iz katerih so povzete vsaj nekatere povesti. — Dvomimo ne nič, da se jih bodo veselili mnogi bralci.

Dr. Fr. L.

Angelček otrokom učitelj in prijatelj. Izdal Anton Kržič. VII. zvezek. V Ljubljani, 1893. Samozaložba. Tiskala »Katol. Tiskarna«. Dobiva se v »Katol. Bukvarni« v Ljubljani. 8°. Str. 48. Cena 12 kr. — Ta zvezek je v nekaterih stvareh še boljši, nego so prejšnji: spisi so dokaj dovršeni in lepi, beseda lahka, otroška in pri srčna, slike izbrane, vsa knjižica res prikupljiva. Že večkrat sem poudarjal, da so mnogi spisi

v dosedanjih zvezkih lahko za vzgled onemu, ki hoče pisati za otroke.

Dr. Fr. L.

Solnce in senca. Porest. Spisal J. Bedenek. Novo Mesto 1891. Natisnil in založil Jan. Krajec. Narodne biblioteke 39. snopič. Cena 15 kr. — Slovenski mladenič, Drobnavov Tomaž, snubi slovensko dekle, Mačinovo Marjano, to je predmet povesti. Pisatelj opisuje naša dva junaka dostojno, včasih celo nekoliko idealno. Vmes omenja razne šege in navade iz kmečkega življenja med Slovenci. Vidi se na živi in podrobni, sem ter tje celó preobširni pisavi, da je pisatelj opisal svoj rojstveni kraj. Novo, pa hvale vredno je, da je gosp. Bedenek poskusil v tej povesti poljudno razpravljati znanstvena vprašanja. Zato je podučni del jako bogat. Kar je dobrega, hvali, kar je slabega, graja v raznovrstnih oblikah, od tod je tej povesti tudi ime: Solnce in senca. Pisatelj sicer rabi za poduk pesniške oblike, s čimer je povest pridobila mnogo, vendar bi mislil, da bi se dal nauk o tej ali drugi reči večkrat povedati krajše, zlasti v prispovicah in vzgledih.

Jezik je domač, kakor v drugih spisih našega pisatelja. Nekoliko slovniških napak bodi na račun stavec.

Knjižica je pripravna za odraslo slovensko mladež.

Dr. J. J.

Zakoni in naredbe o davčnih olajšavah ter o državni podpori za vinorodne kraje, koder je trtna uš. V Ljubljani 1892. Založil in izdal deželni odbor kranjski. Tisek J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani. 8°. Str. 16. Opozarjamo na to zbirko zakonov one, katerim je lahko v prid.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

Knjige «Matiče Hrvatske» za l. 1892.

Pod Nehajem. Pripovjest iz senjskoga žirota. Napisao Vjenceslav Novak. Stranij 193. Cena 75 novč. — V tej povesti je senjsko življenje dokaj dobro opisano. Povest se godi v dobi, ko so se Senjani borili za odpravo vojaške oblasti. Senjani so porabili vsako najmanjšo priliko, da so dali duška silni mržnji iz vzklikom: «Doli s sabljo!» Vojaški oblastniki so brezobzirno in svojevoljno porabljali svojo

oblast, dražili meščane ob vsaki priliki in jih potem kaznjevali strogo, ako se je kateri količak uprl. Zaradi tega je bilo tako nasprotstvo med oblastvom in meščanstvom, katero se je razburilo še bolj potem, ko je bila Hrvaški razven Krajine podeljena ustava in so Senjani ostali pod nepriljubljeno vojaško upravo. Posamni obrazi so resnični, le tu in tam se mi zdi, da je bil pisatelj pregostobeseden.

Podgoričan.

Osvit. Slike iz tridesetih godina. Napisao Ksaver Šandor-Gjalski. Str. 351. Cena 1 gld. — Šandor Gjalski je najbolj priljubljen izmed sedaj živečih hrvaških pisateljev. V svojih spisih budi najrajši spomine iz dobe pred tridesetimi — petdesetimi leti. Piše jako realistično, tu in tam precèj pretiruje, zna pa navdušiti čitatelja za minule čase, da skoro nehoté žaluje za njimi. — V tej povesti si je izbral za snov probujanje narodne zavesti hrvaške okoli leta 30. tega stoletja. Takrat nekako so začeli usiljevati Madjari madjarščino v hrvaške urade, da bi izpodrinili državno latinščino ter z jezikom še bolj priklenili Hrvaško k Ogerskemu. To pa nekaterim hrvaškim domoljubom ni bilo všeč, začeli so borbo za latinščino. Takrat se pa pojavi tretja, najmanjša stranka mladih, navdušenih mož, na čelu jim stari grof Janko Drašković. Ti so dvignili narodni prapor in se začeli s čilimi močmi boriti proti madjarščini in latinščini za zaničevano hrvaščino, o kateri so mislili višji stanovi v kraljevini, da je le jezik za proste hrvaške seljake. Težko je bilo premagati vse ovire in podreti predsodke, ki so se jim ustavljali od vseh strani. Mladi, navdušeni možje se pa niso strašili ne truda, ne stroškov; delovali so stanovitno, dokler niso prodrli z narodno idejo.

Iz te snovi je naslikal vrsto krasnih prizorov, katere spaja v celoto ljubezen Ivana Kotromanića do Madlene, žene odličnega madjarona Dumića. Značaji v obče so dobro risani, zlasti pa dr. Ljudevit Gaj, grof Janko Drašković, Kargačević, Hana, Ženika, Tivadar i. dr. Zakaj pisatelj opisuje nedovoljeno ljubovanje Kotromanića in Madlene, tega ne umevamo in mislimo, da bi ne bilo celoti nič na škodo, ako bi bil mesto omožene Madlene risal še neudano devo.

Podgoričan.

Razne stvari.

Naše slike.

«Postaja Rtnek (Ortenek) na dolenski železnici.» Po risbi, katero nam je poslal prijatelj našega lista, priredil je p. G. Zega malo sliko za glavo tej številki. — Sliko Majarjevo je narisal g. Jos. Germ po fotografiji iz prejšnjih let Majarjevih. — Lepo Bernatzovo sliko na str. 201 smo kupili od lastnika «Katholische Warte», ter jo objavljamo v čast kraljici

majnikovi. — O «Žalostni Gori na Dolenskem» objavimo spisak v prihodnji številki. — Slika na str. 216 je posneta po fotografiji mladega našega fotogr. Davorina Rovška. Imeli smo priliko prepričati se o njegovi spretnosti in želji, da bi še napredoval. — Slike na str. 225, 232 in 240 so narejene po fotografijah, sliko na str. 237 je narisal s posebno prijaznostjo gosp. M. Koželj, slikar v Kamniku, prijatelj Pucherjev.